

Retouradres: Stadhuis, Postbus 511, 2003 PB Haarlem

Aan de leden van de commissie Beheer

Datum 16 januari 2012
Ons kenmerk STZ/MIL/SA/2012/21285
Contactpersoon S.Y.M. Andela
Doorkiesnummer 023-5113509
Bijlage(n) 1
Onderwerp stand van zaken haalbaarheidsstudie Lokale Energie Dienst en grootschalige benuttingsmogelijkheden van Groene Energie in Haarlem.

Geachte commissieleden.

Graag breng ik u op de hoogte van de stand van zaken over de haalbaarheidsstudie van de Lokale Energie Dienst en de grootschalige benuttingsmogelijkheden van Groene Energie in Haarlem. Binnen enkele maanden verwacht ik een uitgewerkt voorstel. Ik vind het belangrijk nu alvast daarop vooruit te lopen en de tussenstand met u te delen.

1. Inleiding

Op 27 april 2010 stemde het college in met het uitvoeren van een haalbaarheidstudie Lokale Energie Dienst. Nadat ook de commissie Beheer instemde met deze aanpak, is medio 2010 gestart met de studie.

Het doel van deze studie is:

- het peilen van draagvlak onder de belangrijkste partners in de stad
- bereidheid tot deelname
- het al dan niet onderschrijven van de uitgangspunten
- inventariseren van belangrijke voorwaarden voor deelname
- mogelijke gebieden waar de beste mogelijkheden liggen
- kijken naar de inzet van technieken

Uiteraard is daarbij cruciaal op welke manier vorm wordt gegeven aan de organisatie van de uitwerking.

De volgende stappen zijn doorlopen:

- a. met een groot aantal deelnemers is het onderwerp besproken .
- b. om een goede indruk te krijgen van de betrokkenheid en belangstelling om een verdiepingsslag aan te gaan, is een vragenformulier opgesteld en door de meeste deelnemers ingevuld. Hierin is in detail weergegeven hoe per deelnemer over de verschillende onderwerpen wordt gedacht.
- c. de resultaten van dat **draagvlakonderzoek** zijn verwerkt tot een samenhangend overzicht, met conclusies per branche.

2. Conclusies draagvlakonderzoek

Samenvattend blijkt dat men positief gereageerd heeft op het initiatief van de gemeente om de benutting van groene energie in Haarlem te peilen onder de verschillende partners.

Er is veel draagvlak voor het grootschalig benutten van groene energie, liefst in een coöperatieve setting, gebaseerd op een stevig businessplan met een duidelijke ontwikkelfocus. Lees: een goede prioriteitstelling. Een stevige deelname van de gemeente wordt wel als voorwaarde gezien (anders komt er niets van de grond). Veel bedrijven en instellingen staan aan de vooravond van flinke investeringen in de energiehuishouding en wachten in spanning af of een dergelijk initiatief van de grond komt, zodat ze vanuit hun eigen bedrijfsvoering een goede afweging kunnen maken. De Lokale Energie Dienst is niet voor alle groene toepassingen van belang. Inmiddels is een aantal bedrijven in staat gebouwgebonden groene toepassingen zelf uit te voeren (Elan Wonen aan Nederlandlaan).

De grote meerwaarde van de Lokale Energie Dienst zit in organisatieoverstijgende investeringen, zoals geothermie (aardwarmte), het garanderen van afzet en levering (zodat de bedrijfscontinuïteit niet in gevaar komt) en het maken van pilots en businessplannen voor nieuwe toepassingen. Hierbij gaat het om inzet van technieken en om de gebieden waar dat gewenst wordt. Ook gaat het er om wie de stakeholders zijn.

3. Aanleiding tot focus

De aanleiding tot focus op vervolgaanpak is de uitgesproken wens tot verdere concretisering van het 'hoe' en 'wat'. De vervolgaanpak is een gedragen ontwikkelingsmodel. Van daaruit kan een robuuste aanpak van de benutting van groene energie slagen. De bereidheid daarover mee te denken is breed aanwezig, terwijl het bij de meeste bedrijven en instellingen niet eens de core business is.

Deze vervolgaanpak is geen garantie voor deelname maar wel een voorwaarde voor het aangaan van verbindingen.

Er zijn veel soorten van initiatieven (technieken) beschreven in de startnotitie 'Groene energie in Haarlem', waarvan de reikwijdte niet voor iedereen duidelijk is. Wat kun je toepassen, waarom juist die en niet een andere, waarom daar wel en elders niet? Wie heb je daarbij nodig? Hoe houd je voldoende grip op: tijd, geld, organisatie, kwaliteit en communicatie?

Dat zijn zaken die tot dusver nog niet waren beschreven, maar wel verder ingevuld moeten worden.

4. Waarom niet alleen de uitwerking van business cases, maar ook organisatievorm?

Veel deelnemers aan de enquête gaven aan dat er een voorkeur was om eerst businesscases uit te werken. Begrijpelijk, aangezien investeringen in verdere participatie afhangen van de vraag of die wel rendabel zijn.

Ervaring leert (vooral rond woningbouwplannen) dat een business case relatief gemakkelijk tot stand komt maar dat deze nooit uitgroeit tot een consortium dat meerdere initiatieven ontwikkelt. Dat is logisch want de business case zelf vormt de maximale contour van de core business.

Waarom niet in eerste instantie kiezen voor het uitwerken van business cases?

Inmiddels zijn voldoende kengetallen voor allerlei toepassingen beschikbaar, binnen hoeveel tijd een toepassing zichzelf heeft terugverdiend. Het is bekend wanneer een break-even punt is bereikt. Deze zijn aangegeven in de startnotitie 'Groene energie in Haarlem' en het DWA rapport 'Energieonderzoek Waarderpolder'. Deze gelden als vertrekpunt voor de toepassingen bij de gebiedsaanpakken. Natuurlijk moeten deze toepassingsmogelijkheden getoetst worden aan referentieprojecten. Technische aspecten zijn niet het enige belangrijke voor de haalbaarheid: ook of er voldoende vraag is en bereidheid om dit aspect verder uit te diepen.

De gedachte is dat een initiatief nodig is, dat:

- ontwikkeld rond één of twee robuuste cases met voldoende omvang en benodigd partnership, inzet van kapitaal, afnemers, belanghebbenden, etc. maar
- met doorkijk naar veel meer cases die interessant zijn en
- gebaseerd op een flinke mate van repeteerbaarheid naar tijd en gebied
- bruikbaar is voor woon- én werkgebieden
- vermogen genererend/ kostenbesparend is
- innovatief en interessant is en zich leent voor een missie en domein dat uitstijgt boven de individuele belangen
- onafhankelijk genoeg is, transparant en qua organisatievorm voldoende gedragen. Veel partijen willen een stevige deelname van de gemeente, vooral in de Initiatief fase

Conclusie is dat zowel de ontwikkeling van een gedragen organisatievorm als de verdere doorkijk naar de cases nodig zijn.

5. Opdracht organisatievorm en gebiedsaanpak

De vervolgstap op de uitkomsten van de vragenlijst over de ontwikkeling van een Lokale Energie Dienst bestaat uit de uitwerking van een organisatievorm én een advies op de gebiedsaanpakken Schalkwijk en Waarderpolder. Er zijn veel vragen aan de deelnemers gesteld over de organisatie van een Lokale Energie Dienst. Vooral in voorwaardelijke zin. De antwoorden op de vragenlijst gelden als belangrijke input voor de uitwerking.

De uitwerking is opgedragen aan Ecofys.
Een brede klankbordgroep kijkt mee en beoordeelt of de aangeboden vorm in de praktijk bruikbaar is. Verder wordt onderzocht wat de best inzetbare techniek(-en) per gebiedsaanpak zal zijn.

6. Gebiedsaanpak

In Haarlem ligt het voor twee gebieden voor de hand om een verdere aanpak op benutting van groene energie te prioriteren (bijlage 1). Dat zijn Schalkwijk en Waarderpolder.

Om verschillende redenen zijn juist deze gebieden gekozen. Er is voldoende massa om een aanpak als potentieel succesvol te bestempelen. Er zijn veel aanknopingspunten en aanleidingen, méér dan elders. Verder zijn dit de gebieden waar de meeste energie wordt gebruikt. Uitgedrukt in CO2 belasting consumeert de Waarderpolder ongeveer twintig procent van de Haarlemse energie; Schalkwijk zeventien procent (CO2-monitor 2009).

7. Planning

De planning van de vervolgaanpak:

- a. Opdracht organisatievorm globale business case: december 2011
- b. Concept rapport: februari 2012
- c. Bespreking en vaststelling rapport: februari/maart 2012
- d. Conferentie/workshop met deelnemers en belangstellenden: medio maart
- e. Besluitvorming: maart en april (go – no go organisatievorming en uitwerking business case voor uitvoering, Voorlopig Ontwerp).

8. Voorbereiding besluitvorming

Er wordt nu nog geen besluit verwacht, maar **wel in maart/april 2012**.

Het is voor alle partijen, inclusief de gemeente, in de tussenliggende periode van belang op strategisch niveau door te denken over de verschillende rol(len):

- a. Risicomijdend, volgend, te ver op afstand vanwege eigen missie en domein en direct/indirect belang.
- b. Risicodragend, mede sturend vanuit groot direct/ indirect belang; investeringen en opbrengsten
- c. Sterke sturing, markt/omgeving reageert onvoldoende vanwege uiteenlopende belangen dan wel risicomijdende inzet, maar wil wel deelnemen (afname mits marktconform); belang ontwikkeling groot: bedrijfsvoerder.

De rolinvulling komt zoals gezegd niet nu aan de orde, maar bij de besluitvorming of wel of niet verder wordt gegaan met organisatievorming en uitwerking business case voor uitvoering (Voorlopig Ontwerp).

Met vriendelijke groet,

Rob van Doorn.

Bijlage 1. Ontwikkelingsmogelijkheden Groene Energie in Schalkwijk en Waarderpolder

1. *Schalkwijk*

- a. In Schalkwijk liggen veel nieuwbouwplannen al jaren op de plank. De kredietcrisis heeft (voorlopig) een streep door uitvoering van de meeste van die plannen gehaald. Een andersoortige aanpak kan wellicht versnelling geven aan een nieuwbouwprogramma.
- b. In Schalkwijk is veel naoorlogse bouw. Eengezinshuizen die gemakkelijk aan hernieuwbare energiebronnen te koppelen zijn; bovendien zijn het voor een groot deel ook woningen met een laag energielabel. De woningbouwcorporaties willen in deze wijk de komende drie jaren een flink aantal woningen renoveren en energiezuiniger maken. Het zou mooi zijn dat te combineren met de grootschalige inzet van groene energievormen. Met het Blok voor Blok project pakken we de komende drie jaren tenminste 2.000 woningen aan, zowel corporatief als particulier bezit.
- c. Een uitgelezen kans om de woon- en woonomgevingkwaliteit op te waarderen. Schalkwijk maakt ook deel uit van de zgn.transformatiegebieden.
- d. In Schalkwijk bevinden zich veel zorginstellingen en scholen, waarvan een aantal voor grote investeringen staan van binnenklimaatbeheersing.
- e. In Schalkwijk bevindt zich een aantal grote bedrijven dat gemakkelijk kan aanhaken (o.a. KG, Hotel-Zuid, Fluor). Er is zowel een warmte- als een koudevraag.
- f. Netto overheerst de warmtevraag, is de verwachting, omdat er relatief veel woningen zijn met een matige isolatiewaarde en traditionele verwarming. Vooralsnog wordt voor Schalkwijk vooral gedacht aan de inzet van aardwarmte. Hiervoor is een flinke warmtevraag nodig om de investeringen goed te maken. Kijk op: www.aardwarmtedenhaag.nl.

2. *Waarderpolder*

- a. Voor de Waarderpolder is een energiebalansstudie uitgevoerd door Joulz. Hieruit komt naar voren dat er een groot overschot aan energie (afkomstig van datacenters) is die niet wordt benut. Het is vooral laagwaardige warmte. Het niet kunnen benutten heeft te maken met techniek maar ook met cost-ownership, leveringsgarantie (on-)mogelijkheden, etc. Het gaat om grote hoeveelheden energie. Verder liggen er flinke kansen om nieuwe soorten bedrijvigheid te ontwikkelen rond benuttingmogelijkheden van laagwaardige energie. Er ontbreekt een warmte en koude netwerk; het loont niet de moeite voor een enkel bedrijf om te investeren op een niet core business terrein; traditionele energiebedrijven zien onvoldoende rendement.
- b. De datacenters kunnen nog duurzamer produceren als de energie die nu deels via certificaten vergoed is, écht vergoed kan worden, en kan leiden tot lagere lasten. Verbindingen met warmtevragers of partijen die met de restwarmte nieuwe business kunnen maken lenen zich voor opname in de portefeuille van de Lokale Energie Dienst.

- c. Pilots doen met toepassing van asfaltcollectoren. Een naar verwachting succesvolle loot aan de groene energieboom vraagt om meer transparantie. De potenties liggen in een hoge prestatie op warmtelevering (Coëfficiënt Of Performance), idem koudelevering en bijzonder goede regeneratie mogelijkheden (verevening warmte en koude).
- d. Er is nu al energieproductie in de Waarderpolder: stortgas Schoteroog, groen gas uit de riolen en windenergie bij Schoteroog. We zien dat er veel meer energie kan worden geproduceerd bij nieuwe investeringen in bio-energie; het beter benutten van GFT en de verdere vergisting van rioolslib voor productie van groen gas.
Deze kansen worden nu niet door de markt opgepakt; er liggen wel kansen. Business cases kunnen pas ontwikkeld worden als er bedrijfsmatig continuïteit kan worden geboden. Een lager rendement op dit moment kan wel voldoende is voor de opstartmogelijkheden door de Lokale energie Dienst als het ('reguliere') winstoogmerk niet het enige criterium is.
- e. Op dit moment zijn al aanvragen gedaan voor Warmte Koude Opslag. Aangezien het gaat om zeer grote energievragers is voorzien dat regie op de verdeling van de benuttingmogelijkheden van de ondergrond wenselijk is. Dit is ingegeven door ervaringen op de Zuidas en rond het station van Amersfoort. Er wordt een 'Masterplan voor de WKO Waarderpolder' ontwikkeld, dat begin 2012 wordt afgerond.
- f. De ruimtelijke ontwikkeling van de Oost-Radiaal biedt kansen om de energievraag en -aanbod meer met elkaar te verbinden.